

DECIZIE

23 noiembrie 2016

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit
al Curții Supreme de Justiție

în componență:

Președintele ședinței, judecătorul Tatiana Vieru

Judecătorii

Tamara Chișca-Doneva, Valentina Clevadi

Oleg Sternioală, Mariana Pitic

examinând recursul declarat de către Serghei Mocanu,
în cauza civilă la cererea de chemare în judecată a lui Serghei Mocanu
împotriva Ministerului Justiției, intervenient accesoriu executorul judecătoresc
Maxim Romaliischi cu privire la constatarea încălcării dreptului la executarea în
termen rezonabil a hotărârii judecătorești și repararea prejudiciului moral,

împotriva deciziei Curții de Apel Chișinău din 14 aprilie 2016 prin care a
fost respins apelul declarat de către Serghei Mocanu și menținută hotărârea
Judecătoriei Buiucani municipiul Chișinău din 09 noiembrie 2015,

c o n s t a t ă :

La data de 27 iulie 2015, Serghei Mocanu a depus cerere de chemare în
judecată împotriva Ministerului Justiției cu privire la constatarea încălcării
dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești și repararea
prejudiciului moral.

În motivarea acțiunii reclamantul a indicat că, prin hotărârea Judecătoriei
Botanica mun. Chișinău din 18 iunie 2009 a fost încasată în beneficiul său de la
Iurie Varinschii suma de 2 293,48 dolari SUA.

Menționează că, la 04 noiembrie 2010, în temeiul hotărârii judecătorești
enunțate, a fost eliberat titlul executoriu și în aceeași zi, l-a depus spre executare
silită la executorul judecătoresc Maxim Romaliischi.

Susține că, până la momentul depunerii prezentei cereri de chemare în
judecată, titlul executoriu nu a fost executat integral, deși au trecut mai mult de 55
de luni.

Afirmă că, neexecutarea hotărârii se datorează exclusiv inacțiunilor
executorului judecătoresc, care nu execută titlul executoriu, cu toate că, în
proprietatea debitorului Iurie Varinschii există mai multe bunuri imobile și mobile,
care pot fi urmărite.

Solicită constatarea încălcării dreptului său la executarea în termen rezonabil
a hotărârii Judecătoriei Botanica mun. Chișinău din 18 iunie 2009 și încasarea din
contul bugetului de stat prin intermediul Ministerului Justiției al RM în beneficiul
său a sumei de 3 000 Euro, cu titlu de prejudiciu moral.

Prin încheierea protocolară a Judecătoriei Buiucani mun. Chișinău din 15 septembrie 2015 a fost atras în proces executorul judecătoresc Maxim Romaliischi în proces în calitate de intervenient accesoriu, executorul judecătoresc Maxim Romaliischi.

Prin hotărârea Judecătoriei Buiucani mun. Chișinău din 07 decembrie 2015 a fost admisă parțial acțiunea, a fost constatat faptul încălcării dreptului lui Serghei Mocanu la executarea în termen rezonabil a hotărârii Judecătoriei Botanica mun. Chișinău din 18 iunie 2009 și a fost încasată din bugetul de stat prin intermediul Ministerului Justiției al RM în beneficiul lui Serghei Mocanu suma de 5 000 lei, cu titlul de prejudiciul moral. În rest acțiunea a fost respinsă ca neîntemeiată.

Prin decizia Curții de Apel Chișinău din 14 aprilie 2016 a fost respins apelul declarat de către Serghei Mocanu, admis apelul declarat de către Ministerul Justiției al RM, casată hotărârea primei instanțe și emisă o nouă hotărâre, prin care a fost respinsă acțiunea ca neîntemeiată.

La data de 23 august 2016 și 28 octombrie 2016, Serghei Mocanu a declarat recurs împotriva instanței de apel, solicitând admiterea acestuia, casarea integrală a deciziei instanței de apel și casarea hotărârii primei instanțe în partea reparării prejudiciului moral, modificând cuantumul prejudiciului moral încasat din bugetul de stat în beneficiul său de la suma de 5 000 lei până la suma de 3 000 Euro, în rest menținerea hotărârii primei instanțe.

În motivarea recursului a invocat că, decizia instanței de apel și hotărârea primei instanță în partea reparării prejudiciului moral sunt ilegale și neîntemeiate., deoarece instanțele judecătorești au interpretat și aplicat eronat normele de drept material, temeiuri prevăzute în art. 432 alin. (2) lit. a), b), c) din CPC.

Menționează că, instanțele judecătorești ilegal au respins parțial pretenția cu privire la repararea prejudiciului moral, fără a ține cont de prevederile art. 2 alin.(6) din Legea nr. 87 din 21 aprilie 2011 cu privire la repararea de către stat a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești.

Afirmă că, pentru un termen de neexecutare de aproximativ 60 de luni, pornind de la prevederile legale enunțate în coroborare cu art. art. 1398, 1422 - 1423 din Codul civil, prima instanță urma să încaseze din contul bugetului de stat, cu titlu de prejudiciu moral, suma solicitată de 3 000 Euro.

Susține că, aprecierea prejudiciului moral se face în raport cu miza pentru reclamant, comportamentul părților, buna/reaua-credință, durata neexecutării.

Relevă că, obligatoriu se ia în considerație principiul general al echității și suma nu trebuie să fie vădit disproporțională cu sumele acordate de către Curtea Europeană a Drepturilor Omului în spețe similare.

Mai relevă că, sarcina probării prejudiciului moral nu poate fi pusă pe seama reclamantului și se apreciază individual pentru fiecare caz, luându-se în considerație argumentele ambelor părți în proces și excluzând pretenții excesive și vădit exagerate.

Menționează că, reieșind din jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului în cazurile de neexecutare a hotărârilor judecătorești, se constată că, mărimea acesteia este de aproximativ de 600 Euro pentru 12 luni de întârziere și câte 300 Euro pentru fiecare perioadă următoare de 6 luni de întârziere, iar conform Recomandării nr. 6 a Curții Supreme de Justiție, pentru fiecare an de întârziere a executării hotărârii judecătorești, instanța urmează a încasa, cu titlu de prejudiciu moral, suma de 600 Euro.

Invocă că, la stabilirea cuantumului prejudiciului moral, instanța de judecată urma să țină cont de practica Curții Europene a Drepturilor Omului, care în cazuri similare a acordat cu titlu de daune morale sume între 600 – 3 000 Euro.

Consideră că, instanțele de judecată i-au încălcat dreptul la un proces echitabil prevăzut de art. 6 din Convenția pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, deoarece scopul de bază a unei justiții îl constituie satisfacerea echitabilă a drepturilor omului în cadrul unui proces, astfel, repararea unei pagube urmează a fi egală cu cheltuielile suportate pentru medierea pagubei cauzate.

Mai invocă că, constatarea instanței de apel precum că, statul nu răspunde pentru obligațiile unui debitor privat este neîntemeiată deoarece, neexecutarea hotărârii se datorează exclusiv executorului judecătoresc care, în opinia sa, intenționat nu execută documentul executoriu, deși, debitorul Iurie Varinschi deține mai multe bunuri imobile și mobile din valoarea cărora poate fi executată hotărârea judecătorească.

Relevă că, documentul executoriu poate fi executat silit doar prin intermediul instrumentului de executare silită instituit și reglementat de stat și de care este responsabil statul. De altfel, în calitate de posesor al forței publice, statul trebuia să acționeze cu diligență pentru a asista creditorii în executarea unei hotărâri judecătorești (pct. 70 din Hotărârea CEDO, Fociac versus România nr.2577/02).

Invocă că, în cazul în care autoritățile statului sunt obligate să acționeze pentru a pune în aplicare o hotărâre judecătorească și nu reușesc să facă acest lucru, inactivitatea acestora poate angaja responsabilitatea statului în temeiul art. 6 § 1 din Convenția pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale.

Consideră că, instanța de apel urma să examineze dacă în cazul dat, măsurile aplicate de către autorități au fost adecvate și suficiente.

Susține că, aceste motive au fost invocate și în cererea de apel, însă, contrar prevederilor art. 373 alin. (5) din Codul de procedură civilă, instanța de apel în decizia motivată nu s-a expus asupra motivelor invocate.

În conformitate cu art. 440 alin. (2) Codul de procedură civilă, completul din 3 judecători prin încheierea din 09 noiembrie 2016 a considerat recursul admisibil și a dispus examinarea fondului de un complet din 5 judecători.

În conformitate cu art. 444 Codul de procedură civilă, recursul se examinează fără înștiințarea participanților la proces.

Studiind materialele dosarului, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră recursul întemeiat și

care urmează a fi admis cu casarea deciziei instanței de apel și menținerea deciziei instanței de apel și menținerea hotărârii primei instanțe din următoarele considerente.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. f) Codul de procedură civilă, instanța, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul, să caseze decizia instanței de apel și să mențină hotărârea primei instanțe.

În conformitate cu art. 16 CPC, hotărârile, încheierile, ordonanțele și deciziile judecătorești definitive, precum și dispozițiile, cererile, delegațiile, citațiile, alte adresări legale ale instanței judecătorești, sunt obligatorii pentru toate autoritățile publice, asociațiile obștești, persoanele oficiale, organizațiile și persoanele fizice și se execută cu strictețe pe întreg teritoriul Republicii Moldova.

Conform art. 2 din Codul de executare, executorul judecătoresc asigură executarea silită a documentelor executorii în strictă conformitate cu prezentul cod și cu alte acte normative.

Conform art. 2 alin. (1) din Legea privind repararea de către stat a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești nr.87 din 21 aprilie 2011, orice persoană fizică sau juridică ce consideră că i-a fost încălcat dreptul la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau dreptul la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești poate adresa în instanță de judecată o cerere de chemare în judecată privind constatarea unei astfel de încălcări și repararea prejudiciului cauzat prin această încălcare, în condițiile stabilite de prezenta Lege și de legislația procesuală civilă.

Ca urmare, din contextul normei citate rezultă că, orice persoană poate pretinde la repararea de către stat a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești, dacă se constată o atare încălcare.

Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, în art. 6 § 1, statuiască că, orice persoană are dreptul de a-i fi examinată cauza în mod echitabil, public și într-un termen rezonabil, de către un tribunal independent și imparțial, stabilit prin lege, care va hotărî fie asupra încălcării drepturilor și obligațiilor cu caracter civil, fie asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală îndreptată împotriva sa.

Este necesar de precizat că, în conformitate cu practica Curții Europene a Drepturilor Omului în semnificația termenului de „proces” se include și însăși executarea hotărârii judecătorești, care a rămas definitivă și irevocabilă.

Pe parcursul judecării cauzei s-a constatat că, la data de 23 aprilie 2009, Serghei Mocanu a depus cerere de chemare în judecată împotriva lui Iurie Varinschi cu privire la încasarea dobânzii de întârziere.

Prin hotărârea Judecătoriei Botanica mun. Chișinău din 18 iunie 2009 a fost admisă parțial acțiunea și a fost încasată de la Iurie Varinschi în beneficiul lui Serghei Mocanu suma de 2293,48 dolari SUA, cu titlu de dobândă de întârziere.

Prin decizia Curții de Apel Chișinău din 25 februarie 2010 a fost respins apelul declarat de către Serghei Mocanu, admis apelul declarat de către Iurie Varinschi, casată hotărârea primei instanțe în partea încasării de la Iurie Varinschi în beneficiul lui Serghei Mocanu a dobânzii de întârziere și emisă în această parte

o nouă hotărâre, prin care acțiunea a fost respinsă, iar în rest a fost menținută hotărârea primei instanțe.

Ulterior, prin decizia Curții Supreme de Justiție din 22 septembrie 2010 a fost admis recursul declarat de către Serghei Mocanu, casată decizia instanței de apel și menținută hotărârea primei instanțe.

De asemenea, s-a constatat că, la data de 04 noiembrie 2010, Serghei Mocanu a prezentat executorului judecătoresc Maxim Romaliischi spre executare documentul executoriu nr. 2-1852/09 din 18 iunie 2009, eliberat de către Judecătoria Botanica mun. Chișinău.

Prin încheierea executorului judecătoresc Maxim Romaliischi din 05 noiembrie 2010 a fost primit pentru executare documentul executoriu nr. 2-1852/09 din 18 iunie 2009, eliberat de către Judecătoria Botanica mun. Chișinău și a fost intentat dosarul de executare a acestui document.

Dat fiind faptul că pînă în prezent, hotărârea judecătorească nu a fost executată, Serghei Mocanu a solicitat constatarea încălcării dreptului său la executarea în termen rezonabil a hotărârii Judecătoriei Botanica mun. Chișinău din 18 iunie 2009 și repararea prejudiciului moral în mărime de 3000 Euro.

Prima instanță, fiind investită cu judecarea prezentei cauze, a ajuns la concluzia temeiniciei parțiale a acțiunii, constatând faptul încălcării dreptului lui Serghei Mocanu la executarea în termen rezonabil a hotărârii Judecătoriei Botanica mun. Chișinău din 18 iunie 2009 și încasând din bugetul de stat prin intermediul Ministerului Justiției al RM în beneficiul lui Serghei Mocanu suma de 5 000 lei, cu titlul de prejudiciul moral, în rest respingând acțiunea ca neîntemeiată.

Ulterior, instanța de apel, fiind investită cu judecarea apelurilor declarate de către Serghei Mocanu și Ministerul Justiției, a ajuns la concluzia netemeiniciei apelului declarat de către Serghei Mocanu și temeiniciei apelului declarat de către Ministerul Justiției, casând hotărârea primei instanțe și pronunțând o nouă hotărâre, prin care acțiunea a fost respinsă ca neîntemeiată.

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție, analizând materialele anexate la dosar, în coraport cu legislația în vigoare ce guvernează raportul juridic litigios, a ajuns la concluzia că, soluția dată de către instanța de apel este greșită.

Conform art. 65 alin. (1) din Codul de executare, la îndeplinirea atribuțiilor și îndatoririlor sale legate de punerea în executare a documentelor executorii, executorul judecătoresc emite încheieri, întocmește procese-verbale și alte acte de procedură.

La caz, se reține că, din raportul prezentat de către executorul judecătoresc Maxim Romaliischi nu pot fi deduse acțiunile întreprinse de către acesta în vederea executării titlului executoriu nr. 2-1852/09 din 18 iunie 2009, or, acesta nu cuprinde încheieri, procese-verbale și alte acte de procedură emise de către executorul judecătoresc Maxim Romaliischi în vederea executării titlului executoriu menționat (f. d. 21, 22).

Astfel, din momentul intentării procedurii de executare și pînă în prezent, executorul judecătoresc Maxim Romaliischi nu a întreprins măsurile necesare în vederea executării efective a documentului executoriu nr. 2-1852/09 din 18 iunie 2009, eliberat de către Judecătoria Botanica mun. Chișinău. Or, în cauza Grivneac

contra Moldovei (hotărârea nr. 35994/03 din 09 octombrie 2007), Curtea Europeană a Drepturilor Omului a reamintit că, statul are obligația pozitivă să organizeze un sistem de executare al hotărârilor judecătorești, care să fie efectiv atât în drept, cât și în practică, precum și să asigure executarea acestora fără întârzieri necuvenite.

Ținând cont de cele menționate, precum și de perioada invocată pentru neexecutarea documentului executoriu enunțat - 05 ani și 05 zile, Colegiul civil, comercial și de contencios lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră că, prima instanță corect a concluzionat că, în cazul dat, a fost încălcat dreptului recurentului Serghei Mocanu la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești.

Conform art. 2 alin. (2), (3) și (6) din Legea privind repararea de către stat a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești, repararea prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești se face doar în măsura în care încălcarea a avut loc din cauze ce nu pot fi imputate exclusiv persoanei care a depus cererea de reparare a prejudiciului.

Prejudiciul cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești se repară indiferent de vinovăția instanței de judecată, a organului de urmărire penală, a organului responsabil de executarea hotărârilor judecătorești sau a instituției de stat debitoare.

Mărimea reparației prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești se stabilește de instanța de judecată în fiecare caz în parte, în funcție de circumstanțele cauzei în cadrul căreia a fost comisă încălcarea, precum și de pretențiile invocate de reclamant, de complexitatea cauzei, de comportamentul reclamantului, de conduita organului de urmărire penală, a instanței de judecată și a autorităților relevante, de durata încălcării și de importanța procesului pentru reclamant.

Conform art. 5 alin. (1) din Legea menționată, în urma constatării faptului că a fost încălcat dreptul la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau dreptul la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești, instanța de judecată decide asupra acordării unei satisfacții echitabile de la bugetul de stat în contul reparării prejudiciului moral, material, precum și a costurilor și a cheltuielilor de judecată.

Ținând cont de normele legale citate, care reglementează repararea prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești și de circumstanțele pricinii, precum și de jurisprudența Curții Europene pentru Drepturile Omului și practica judiciară a instanțelor naționale, Colegiul civil și de contencios administrativ al Curții de Apel Chișinău conchide că prima instanță corect a încasat din bugetul de stat prin intermediul Ministerului Justiției în beneficiul lui Serghei Mocanu suma de 5000 lei, cu titlu de prejudiciu moral, sumă care este una echitabilă, reală și corespunde suferințelor cauzate prin tergiversarea executării hotărârii Judecătoriei Botanica mun. Chișinău din 18 iunie 2009.

Astfel, din considerentele menționate, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a menține recursul, de a casa decizia instanței de apel și de a menține hotărârea primei instanțe.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. f) Codul de procedură civilă, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție,

d e c i d e:

Se admite recursul declarat de către Serghei Mocanu.

Se casează decizia Curții de Apel Chișinău din 14 aprilie 2016 și se menține hotărârea Judecătoriei Buiucani municipiul Chișinău din 09 noiembrie 2015 în cauza civilă la cererea de chemare în judecată a lui Serghei Mocanu împotriva Ministerului Justiției, intervenient accesoriu executorul judecătoresc Maxim Romaliischi cu privire la constatarea încălcării dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești și repararea prejudiciului moral.

Decizia este irevocabilă din momentul emiterii.

Președintele ședinței,
judecătorul
Judecătoriei

Tatiana Vieru

Tamara Chișca-Doneva

Valentina Clevadî

Oleg Sternioală

Mariana Pitic